

Staff memo

Välfungerande kreditförsörjning för flertalet företag under pandemin

En analys av mikrodata

Juli 2022

Innehållsförteckning

1	Stora företag finansierar sig huvudsakligen via värdepapper	1
2	Företagens lån under pandemin	3
2.1	Få men stora företag drev låneutvecklingen	3
2.2	Banklån ersatte marknadsfinansiering i inledningen av pandemin	5
2.3	Högre låneskuld i fastighetsbranschen och lägre i industrin	7
3	Inga tydliga tecken på kreditåtstramning	9
3.1	Utnyttjandet av kreditlinor ökade inte	9
3.2	Företag kunde låna trots oförändrad eller något högre kreditrisk	10
3.3	Mikroföretagen ökade sina lån mest	11
3.4	Nybildade mikroföretag fick lån	13
3.5	Stabila låneräntor	14
4	Närmast oförändrad efterfrågan på lån	17
5	Enkätundersökningar gav en mer pessimistisk bild	20
6	Slutsatser	22
	APPENDIX – Ett urval av statliga stödåtgärder till företag under pandemin	24

Staff memo

I ett staff memo kan medarbetare på Riksbanken offentliggöra kvalificerade analyser i relevanta frågor. Det är en tjänstemannapublikation som är fri från policy slutsatser och individuella ställningstaganden i aktuella policyfrågor. Publikationen godkänns av berörd avdelningschef. De åsikter som uttrycks i staff memos är författarnas egna och ska inte uppfattas som Riksbankens ståndpunkt.

Sammanfattning

Kimberly Doherty, Maria Eriksson och Daniel Hansson¹

Författarna är verksamma vid Riksbankens avdelning för penningpolitik

---

Utlåningen från Monetära finansinstitut (MFI)² till företag varierade kraftigt under coronapandemin. I det här staff memot visar vi att det endast var ett begränsat antal större företag som drev dessa förändringar och att de delvis berodde på att företagen tillfälligt skiftade mellan marknadsfinansiering och banklån.

I synnerhet mindre företag kan ha svårt att få lån i oroliga tider, vi finner dock inga indikationer på att det förekom någon generell kreditåtstramning. Lånetillväxten för de mindre företagen låg på en relativt hög nivå under stora delar av pandemin, även om det finns tecken på att de allra minsta företagen kan ha haft något svårare att få lån. Företag i de branscher som drabbades hårdast av pandemin hade relativt oförändrade lånevolym. Det skedde heller inte någon åtstramning i form av högre låneräntor, dessa var överlag stabila.

Riksbankens företagsundersökning och andra enkätundersökningar visar samtidigt att storföretagen kunde finansiera sig medan mindre företag, och företag inom de branscher där efterfrågan minskade kraftigt, uppgav att det var svårare än vanligt att få lån under pandemin. Det skulle kunna tyda på att det fanns en ökad efterfrågan på lån som bankerna inte tillgodosåg. Uppgifter om antalet gjorda kreditupplysningar indikerar dock att antalet låneansökningar inte förändrades nämnvärt under pandemin. Sannolikt valde en del företag med behov av extern finansiering att inte ansöka om banklån, möjligtvis till följd av de statliga stödåtgärder som sattes in under pandemin.

---

¹ Författarna vill tacka Peter Gustafsson, Niklas Amberg, Stefan Laséen, Jyry Hokkanen och Anders Lindström för värdefulla kommentarer. Eventuella kvarvarande felaktigheter är förstås våra egna. Åsikterna i detta staff memo är författarnas egna och inte nödvändigtvis Riksbankens eller Riksbankens direktionens.

² Banker, bostadsinstitut, finansbolag, kommun- och företagsfinansierande institut samt monetära värdepappersbolag. Ofta används banker som synonym till MFI, det görs även i detta Staff memo.

När pandemin bröt ut i mars 2020 blev det snabbt tydligt att restriktioner och förändrat konsumtionsbeteende skulle få en omfattande påverkan på många företags³ ekonomi.⁴ Hos många beslutsfattare och företag fanns också en oro för störningar på de finansiella marknaderna och att företagen därigenom skulle få svårt att finansiera sig, på motsvarande sätt som i början av finanskrisen 2008. Inledningsvis under pandemin uppstod också viss turbulens på de finansiella marknaderna som försvårade företagens marknadsfinansiering, då investerarnas efterfrågan på värdepapper emitterade av företag sjönk kraftigt.

Både under finanskrisen och pandemin har det varit centralt att kunna följa kreditförsörjningen från MFI till företagen, och därigenom upptäcka eventuella tecken på kreditåtstramning⁵. Under finanskrisen fanns inte statistik för att i detalj kunna analysera utlåningen och till exempel särskilja lån till små och stora företag, vilket är intressant eftersom dessa ofta möter väldigt olika förutsättningar vid banklån. Med hjälp av ny mikrodata från Riksbankens kreditdatabas KRITA⁶ har vi under pandemin haft bättre möjligheter att på en detaljerad nivå analysera MFI:s utlåning till företagen.

I det här Staff memot använder vi uppgifter från KRITA, kombinerat med andra källor om företagens finansiering, för att framför allt analysera utvecklingen i utlåning från MFI till företagen under pandemin. Vi undersöker även om den bild som tecknades i Riksbankens företagsundersökning⁷ speglades i statistiken.

---

³ Med företag avses genomgående svenska icke-finansiella företag i detta Staff memo. Även bostadsrättsföreningar och offentligt ägda icke-finansiella företag ingår i icke-finansiella företag. Enskilda näringsidkare (egenföretagare) ingår inte i icke-finansiella företag. En stor del av jordbruk drivs som enskild näringsverksamhet och ingår därför inte i statistiken som visas här.

⁴ Den svenska regeringen klassade covid-19 som en samhällsfarlig sjukdom den 1 februari 2020, se Förordning (2020:20) om att bestämmelserna i smittskyddslagen (2004:168) om allmänfarliga och samhällsfarliga sjukdomar ska tillämpas på infektion med 2019-nCoV samt [Regeringen har fattat beslut med anledning av Folkhälsomyndighetens hemställan gällande infektion med coronavirus \(2019-nCoV\) - Regeringen.se](#). Den 30 januari 2020 förklarade WHO att utbrottet av covid-19 uppfyllde kriterierna för "a public health emergency of international concern (PHEIC)" och den 11 mars 2020 förklarade WHO att covid-19 kunde karaktäriseras som en pandemi, se [Timeline of WHO's response to COVID-19](#) samt [WHO Director-General's opening remarks at the media briefing on COVID-19 - 11 March 2020](#).

⁵ Med kreditåtstramning avses här att bankerna blir mer återhållsamma i sin kreditgivning med anledning av faktorer utanför den enskilda låntagaren.

⁶ Se faktaruta i avsnitt 2.1 för mer information om KRITA.

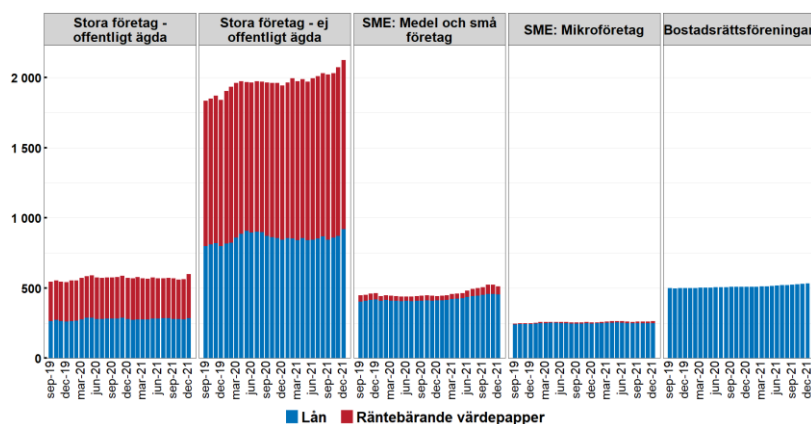
⁷ Se faktaruta i avsnitt 2.2 för mer information om Riksbankens företagsundersökning.

1 Stora företag finansierar sig huvudsakligen via värdepapper

Företag kan finansiera sig på olika sätt, till exempel genom banklån, aktieemissioner och genom att ge ut räntebärande värdepapper. Finansieringen med räntebärande värdepapper har de senaste åren vuxit i betydelse och dess andel av den räntebärande finansieringen har ökat från 27 procent till 34 procent under de fem senaste åren.

Merparten av stora företags finansiering sker via värdepapper, se diagram 1. Anledningen till att det framför allt är stora företag som finansierar sig med räntebärande värdepapper är att det är en administrativ process och kostnader förknippade med att ge ut värdepapper, vilket gör att det inte är lönsamt om det inte handlar om stora lånevolymerna. Det är idag omkring 370 svenska företag som ger ut värdepapper medan över 230 000 företag har lån eller kreditlinor hos MFI. De stora företagen står för den största delen av lån hos MFI beloppsmässigt men de flesta företag som har lån eller kreditlinor är mikroföretag, ungefär 160 000 stycken jämfört med knappt 10 000 stora företag och 40 000 små och medelstora företag⁸. Övriga är bostadsrättsföreningar.

Diagram 1. Finansiering med lån och räntebärande värdepapper per storleksklass
Utestående lån och värdepapper i miljarder kronor

Anm. Lån och utgivna värdepapper i alla valutor och till nominellt värde

Källor: SCB (SVDB) och Riksbanken (KRITA)

Finansieringen kan också ske genom koncernlån⁹ eller lån i utländska banker, se diagram 2. Storleken på koncernlån har varierat över tid och påverkats av olika faktorer som till exempel förändringar i skatteregler. Lån från utländska banker motsvarar 13-

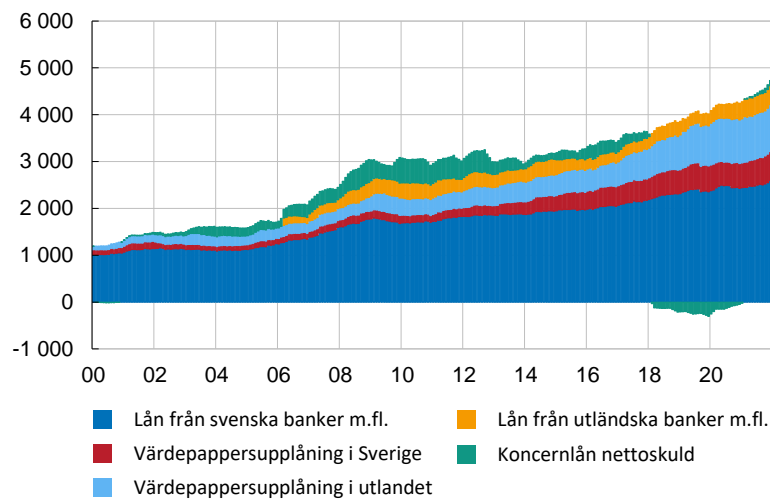
⁸ Storleksindelningen baseras på EU-kommissionens rekommendationer (2003/361/EG). Som mikroföretag klassificeras företag med mindre än 10 anställda och en omsättning och/eller balansomslutning på 20 mkr eller mindre. Som stora företag klassificeras de med fler än 249 anställda eller en omsättning på minst 500 mkr och en balansomslutning på minst 430 mkr. Klassificeringen utgår från koncern, när sådan finns.

⁹ Lån från andra företag inom samma koncern.

15 procent av lån från svenska MFI.¹⁰ Även om detaljer om dessa lån saknas är det rimligt att anta att det främst är större företag som lånar i utlandet.

Diagram 2. Icke-finansiella företags totala räntebärande finansiering

Miljarder kronor

Anm. Koncernlån nettoskuld avser erhållna minus givna lån till koncernbolag, koncernlån mellan svenska icke-finansiella företag tar därför ut varandra men koncernlån med företag i andra sektorer eller i utlandet ger en positiv (erhållna lån störst) eller negativ (givna lån störst) nettoskuld.

Källor: SCB (Betalningsbalansstatistik, Riksbankens Finansmarknadsstatistik, SVDB)

¹⁰ SCB Balansstatistik och BIS Locational Banking Statistics

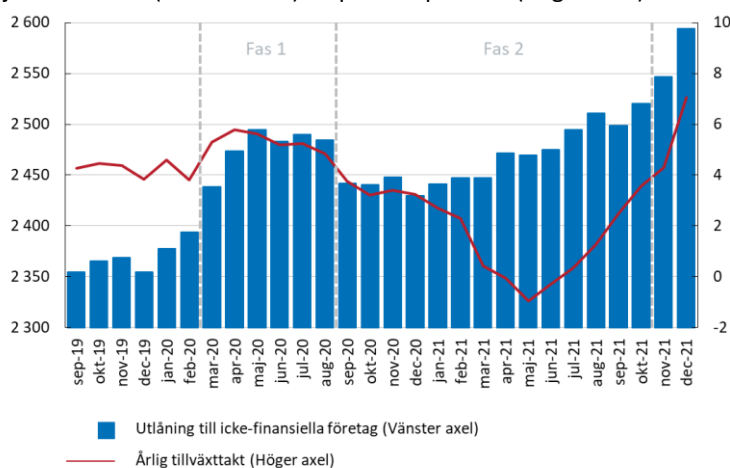
2 Företagens lån under pandemin

MFI:s lån till företag ökade och minskade under olika skeden av pandemin. Utvecklingen i MFI:s lån till företagen kan grovt delas in i två faser sett till pandemins påverkan under 2020 och 2021, se diagram 3. Den första fasen innebar en markant ökning av lånevolymen under de första månaderna av pandemin, därefter låg lånen kvar på en hög nivå över sommaren. Den andra fasen började i september 2020 när lånevolymen minskade avsevärt jämfört med den första fasen. I november 2021 var lånetillväxten, mätt som årlig procentuell förändring, tillbaka på samma nivå som innan pandemins utbrott och fortsatte därefter att stiga.

I det här avsnittet undersöker vi vilken information statistiken, i kombination med Riksbankens företagsundersökning, kan ge oss om vad som ligger bakom låneutvecklingen under pandemin.

Diagram 3. Utlåning och årlig tillväxttakt till företag

Miljarder kronor (vänster axel) respektive procent (höger axel)

Anm. Lån från samtliga MFI i alla valutor

Källa: SCB (Riksbankens finansmarknadsstatistik)

2.1 Få men stora företag drev låneutvecklingen

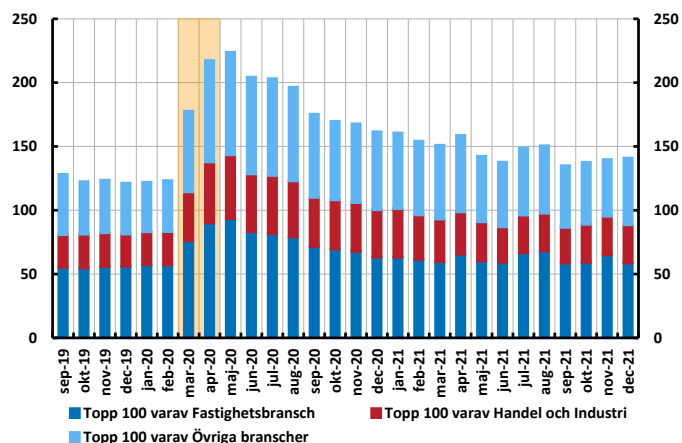
Tidiga indikationer från företagsundersökningen visade att stora företag i större utsträckning än vanligt vände sig till bankerna för att säkra sin finansiering i början av pandemin. Vartefter statistik blev tillgänglig bekräftades också detta, utlåningen från MFI till stora företag ökade markant under inledningen av pandemin, se diagram 1.

Mellan februari och april 2020 ökade de totala lånen från MFI till företag med 85 mdkr. Ökningen var koncentrerad till ett begränsat antal företag. För de 100 företag som ökade sina lån mest steg lånen med 94 mdkr medan övriga företag sammantaget följaktligen minskade sina lån något. Av ökningen stod fastighetsbranschen för 35 procent och industri och handel för cirka 23 procent, se diagram 4. De totala lånen för dessa 100 företag stod för cirka 9 procent av den totala utlåningen till alla företag.

Från augusti 2020 till december 2020 minskade den sammantagna utlåningen till företag med 54 mdkr. De 100 företag som bidrog mest till uppgången under våren 2020 var också de som i hög grad bidrog till nedgången under hösten 2020.

Diagram 4. Utlåningen till de 100 företagen som ökade lånen mest våren 2020

Miljarder kronor

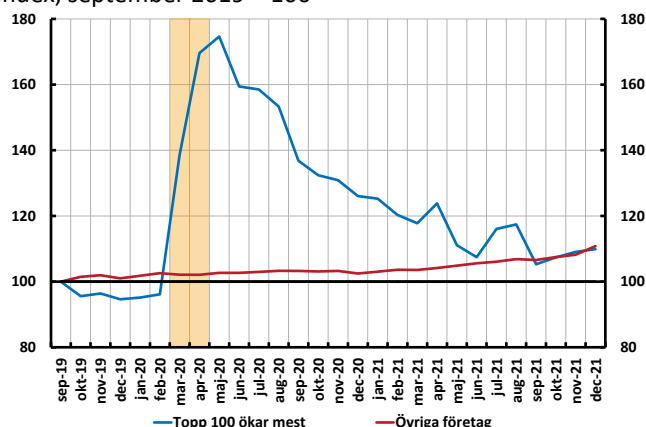
Anm. De 100 företagen som ökade sina lån mest från februari till april 2020, vilket inte nödvändigtvis motsvarar företagen med störst lån.

Källa: Riksbanken (KRITA)

Den stora uppgången i utlåning under den första fasen av pandemin och nedgången under den andra fasen drevs således av ett begränsat antal företag. För den stora majoriteten företag var låneutvecklingen betydligt jämnare. Efter en mindre nedgång i början av pandemin hade de en uppåtgående trend där lånen från februari 2020 till december 2021 ökade med 5 procent, se diagram 5.

Diagram 5. Utlåningen till de 100 företagen som ökade lånen mest våren 2020 jämfört med övriga låntagare

Index, september 2019 = 100

Anm. Företagen som ökar mest avser de 100 företag som ökade sina lån mest från februari till april 2020, vilket inte nödvändigtvis motsvarar företagen med störst lån.

Källa: Riksbanken (KRITA)

FAKTA – Riksbankens kreditdatabas KRITA

För att förbättra statistiken och möjliggöra en fördjupad analys av företagens finansiering, bankernas risker och inbördes beroenden har Riksbanken gett SCB i uppdrag att samla in detaljerade uppgifter om MFI:s utlåning till Riksbankens kreditdatabas KRITA. Uppgifterna samlas in för varje enskilt lån och insamlingen följer i allt väsentligt den insamling som av Europeiska centralbanken benämns ”AnaCredit”¹¹.

Databasen innehåller lån till samtliga sektorer utom hushåll. Enskild näringsverksamhet (egenföretagare) ingår i hushållssektorn och lån till dessa ingår därför inte i KRITA. I databasen finns en mängd detaljerade uppgifter om låntagare, krediter och säkerheter som t.ex. låntagarens bransch, lånebelopp, ränta, förfallodag, sannolikhet för fallissemang, typ av säkerhet och säkerhetens värde. Insamlingen sker månadsvis från större MFI.

2.2 Banklån ersatte marknadsfinansiering i inledningen av pandemin

Större företag har i högre utsträckning än mindre företag tillgång till marknadsfinansiering genom att ge ut räntebärande värdepapper. Detta ger dem en flexibilitet att skifta mellan banklån och marknadsfinansiering utifrån vad som för tillfället är mest gynnsamt. Det är även en fördel ur ett riskperspektiv att ha flera valmöjligheter om en av finansieringskällorna skulle drabbas av störningar. Vid pandemins utbrott ledde det osäkra ekonomiska läget till en markant minskad efterfrågan på värdepapper emitterade av företag när investerare sökte sig till säkrare tillgångar¹². Detta gjorde att det blev dyrare för företagen att emittera värdepapper¹³. I ett sådant läge är det rimligt att företagen istället vänder sig till bankerna för att få finansiering.

Statistiken visar också att för de företag som var aktiva på värdepappersmarknaden fanns det både våren och hösten 2020 ett tydligt mönster att när volymen utgivna värdepapper minskade så ökade banklånen och vice versa, se diagram 6. För de 100 företagen som ökade sina lån mest från februari till april 2020 minskade värdepappersupplåningen med 12 mdkr motsvarande period. Det talar för att ökningen i lån från MFI i början av pandemin, i alla fall delvis, var ett substitut för värdepappersfinansiering.

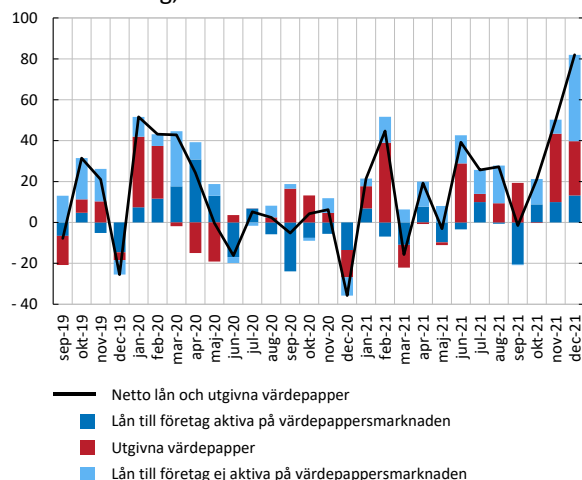
¹¹ [AnaCredit \(europa.eu\)](https://anacredit.europa.eu/)

¹² Coronapandemin: Riksbankens åtgärder och den finansiella utvecklingen under våren och sommaren 2020, Peter Gustafsson och Tommy von Brömsen, Penning och Valutapolitik 2021:1.

¹³ Svenska företagsobligationer under coronapandemin, Stephan Wollert, Staff memo oktober 2020

Diagram 6. Upplåning av företag aktiva på värdepappersmarknaden

Månadsförändring, mdkr

Anm. Med företag aktiva på värdepappersmarknaden avses företag som haft utestående värdepapper någon gång de senaste två åren. Lån och värdepapper i alla valutor och till nominellt värde.

Källor: SCB (SVDB) och Riksbanken (KRITA)

Resultaten från företagsundersökningen ger också stöd för denna hypotes. Enligt storföretagen var tillgången till extern finansiering god i inledningen av 2020. Pandemins utbrott medförde dock ökad osäkerhet om tillgången till finansiering. Under våren 2020 upplevde storföretagen som vanligtvis är aktiva på värdepappersmarknaden att det var svårare, och framför allt dyrare, att finansiera sig genom att ge ut värdepapper jämfört med innan pandemin. En del av de stora industri- och fastighetsföretagen, som vanligtvis förlitar sig på finansiering på värdepappersmarknaden, vände sig därför istället till bankerna för att ta upp nya lån och för att förstärka sin likviditet.

Företagsundersökningen ger ytterligare en insikt när det gäller de stora företagens låneökning i inledningen av pandemin. Än idag refererar en del företag i sina svar till finanskrisen och vad den innebar i form av finansieringssvårigheter för dem. Den erfarenheten kan ha bidragit till att de ville försäkra sig om tillräcklig finansiering och därför lånade mer än vad som initialt behövdes. När det senare visade sig att tillgången till finansiering var tillräcklig drog de ned på den extra buffert som byggts upp, vilket bidrog till att de stora företagens lån minskade efter sommaren 2020.

I företagsundersökningen finns även andra förklarande faktorer till nedgången i lån under hösten 2020. Storföretagen uppgav att finansieringssituationen förbättrades gradvis under sommaren och hösten 2020, i takt med bättre tillgång till, och villkor på, framför allt värdepappersmarknaden. Industriföretagen talade om en normalisering på de finansiella marknaderna, där tillgången till likviditet var god och lånevillkoren gynnsamma. Centralbankernas låga styrräntor och fortsatta tillgångsköp, samt dämpade förväntningar på räntehöjningar, uppgavs ha bidragit till lägre räntekostnader på värdepappersmarknaden. Riksbankens åtgärder för att stabilisera finansmarknaderna framhölls även som en faktor som indirekt gynnade företagens verksamhet.

En annan förklaring till varför efterfrågan på lån för stora företag var dämpad under senare delen av pandemin var enligt företagsundersökningen att det gick bra för många företag. Under större delen av 2021 minskade stora företag sina lån, se diagram 10. Under våren 2021 angav storföretagen i företagsundersökningen att lönsamheten hade stärkts i takt med att efterfrågan utvecklades starkt. Tillgången till extern finansiering genom både lån och värdepapper fortsatte att vara god samtidigt som kassaflödet var gott. Den gynnsamma situationen angavs som anledning till att flera företag minskade sina lån. Några företag valde också att amortera sina lån för att undvika limiter och avgifter när de placerade likviditet.

FAKTA – Riksbankens företagsundersökning

Inom ramen för Riksbankens företagsundersökning träffar medarbetare från Riksbanken regelbundet representanter från näringslivet. Undersökningen har genomförts sedan 2007 och över 300 företag inom industrin, byggsektorn, handeln och delar av tjänstesektorn har deltagit. Sedan 2020 ingår även branschorganisationer i urvalet. Informationen från företagen är värdefull för Riksbanken och ökar förståelsen för utvecklingen i den svenska ekonomin. Företagsundersökningar som görs av andra centralbanker har visat sig spegla den faktiska utvecklingen i olika delar av ekonomin väl, så även Riksbankens företagsundersökning¹⁴. Undersökningen är en tidig indikator och ett komplement till traditionella beslutsunderlag och den offentliga statistiken som ofta kommer med en tidsfördröjning. När pandemin bröt ut 2020 kunde Riksbanken genom tidigare etablerade kontakter i näringslivet snabbt få företagets syn på situationen och följa upp denna löpande.

2.3 Högre låneskuld i fastighetsbranschen och lägre i industrin

Med tanke på att olika branscher drabbades olika hårt av pandemin är det inte oväntat att låneutvecklingen under pandemin skiljde sig åt mellan branscher. Möjligen är det förvånande att pandemins påverkan inte var ännu större på låneutvecklingen för vissa branscher.

För branschen hotell, resor, fritid som drabbades hårt av en minskad efterfrågan under pandemin skulle en minskning av lånen kunna befaras, här var dock lånenivån under den första fasen i det närmaste oförändrad och under den andra fasen fluktuerade den både upp och ned. Den närmast oförändrade lånenivån medförde att lånetillväxten för branschen minskade under i princip hela 2020, de flesta andra branscher hade dock också en avtagande lånetillväxt under motsvarande period. Hotell, resor, fritid är en bransch som endast står för en liten del av MFI:s utlåning till företag. Av

¹⁴ "Man lär sig av att lyssna: samtal med företagen speglar den ekonomiska utvecklingen", Erik Frohm och Jyry Hokkanen, ekonomisk kommentar nr 14 2019

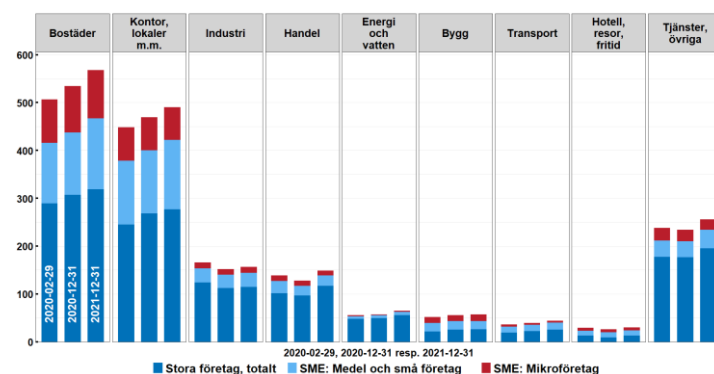
dessa företag är det knappt 40 procent av företagen med anställda som har lån, en betydligt lägre andel än för företag inom industrin och fastighetsbranschen¹⁵.

Fastighetsbranschen var den bransch som beloppsmässigt ökade sina lån mest under pandemin, se diagram 7, fastighetsbranschen är i diagrammet uppdelad på bostäder respektive kontor, lokaler mm. Fastighetsbranschen var också den bransch där värdepappersupplåningen ökade mest under pandemin. Den är den ojämförligt största låntagarbranschen med drygt 40 procent av lånen från MFI och där ytterligare drygt 20 procent går till bostadsrättsföreningar. Fastighetsbranschen är dessutom den största låntagarbranschen i samtliga storleksklasser. Mest dominerande är den bland mikro-företagen där den svarar för två tredjedelar av lånen. Långt ifrån alla företag i fastighetsbranschen har dock lån. Sett till alla företag i fastighetsbranschen exklusive bostadsrättsföreningar, är det drygt 60 procent av företagen med anställda som har lån.

Under pandemin var det framför allt industrin och handeln som minskade sina lån¹⁶. Industrin minskade även sin marknadsfinansiering. Handeln ökade däremot sin marknadsfinansiering något, denna ökning kompenserade dock inte fullt ut för nedgången i lån som skedde till och med november 2021. Då industriföretagen till stor del består av stora, väletablerade företag kan det antas att anledningen till nedgången i lån och värdepapper var densamma som för stora företag generellt, där ökad lönsamhet under fas två ledde till mindre behov av finansiering, snarare än att de överlag skulle ha haft svårt att få finansiering. Industriföretagens låneutveckling följde också samma mönster som stora företags med en uppgång under första fasen och en nedgång under andra fasen. För handeln såg det lite annorlunda ut då man minskade sina lån redan under första fasen, men nedgången fortsatte även under andra fasen. I viss utsträckning kompenserade man för detta under andra fasen genom att ge ut värdepapper. Omkring 60 procent av alla industriföretag med anställda har lån medan motsvarande siffra för handeln är drygt 50 procent.

Diagram 7. Utlåning från MFI per bransch och storleksklass

Miljarder kronor

Anm. Lån i all valuta. Lån till bostadsrättsföreningar är exkluderade. Källa: Riksbanken (KRITA)

¹⁵ Antalsberäkningar från SCB:s Företagsregister. Avgränsningen till företag med anställda har gjorts då inte minst fastighetsbolag ofta har många företag inom samma concern där flertalet inte har anställda. Företag utan anställda kan också vara vilande. Även om andelarna förändras är resultatet att andelen fastighetsbolag med lån är betydligt större än till exempel för hotell, resor, fritid, ett resultat som står sig även om alla företag tas med.

¹⁶ För Handeln sker dock en ökning i december 2021 på grund av att ett fåtal företag tagit stora lån.

3 Inga tydliga tecken på kreditåtstramning

Även om minskningen av lån under andra fasen till stor del kan förklaras av andra faktorer än kreditåtstramning så kan det inte uteslutas att kreditgivningen också var restriktivare, åtminstone mot vissa grupper av låntagare.

I inledningen definierade vi kreditåtstramning som att bankerna blir mer återhållsamma i sin kreditgivning med anledning av faktorer utanför den enskilda låntagaren. I praktiken är det dock ofta svårt att särskilja olika faktorer som påverkar om ett lån beviljas och vilka villkor låntagaren möter. I detta kapitel undersöker vi därför om det finns tecken på en stramare kreditgivning från MFI generellt. Det vill säga om det finns några indikationer på att det blivit svårare för företagen att låna från MFI under pandemin.

De olika perspektiven som undersöks i kapitlet indikerar överlag att det inte finns tecken på kreditåtstramning i någon större omfattning. Mikroföretag med små lån, där de allra minsta företagen rimligtvis ingår, ser dock ut att ha haft svårare att få lån under pandemin.

3.1 Utnyttjandet av kreditlinor ökade inte

En eventuell kreditåtstramning skulle kunna ha en eftersläpning i lånestatistiken genom att företag utnyttjar befintliga lånelöften, så kallade kreditlinor. Den uppgång i MFI:s utlåning som skedde under den första fasen skulle i så fall ha kunnat vara ett resultat av ett ökat utnyttjande av befintliga kreditlinor, snarare än att bankerna beviljat nya krediter. Detta var dock inte fallet, tvärtom syns en uppgång i både *outnyttjade* kreditlinor och i utlåning när pandemin startade, se diagram 8. I den mån kreditlinor utnyttjades ersattes de av nya eller utökade, sett till samtliga företag.

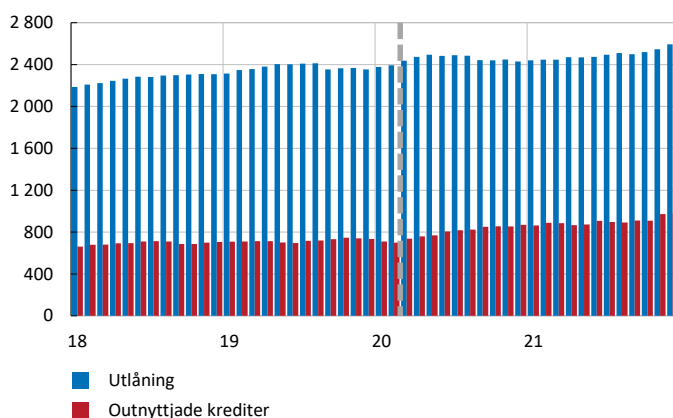
Med andra ord har företagen både kunnat utöka lån och kreditlinor under pandemin. Det kan dock finnas skillnader mellan hur olika företag har kunnat utöka sina kreditlinor. Uppgifter från KRITA indikerar att det framför allt är stora privata företag¹⁷ som utökat sina kreditlinor medan mikroföretagens kreditlinor sett som andel av lånen legat tämligen konstant under pandemin.

---

¹⁷ Privata företag avser här företag som inte är offentligt ägda, dvs. företag som inte ägs av t.ex. stat, kommuner eller AP-fonder. Även utlandsägda företag ingår här i privata oavsett vem den utländska ägaren är.

Diagram 8. Outnyttjade kreditlinior

Miljarder kronor

Anm. Outnyttjade krediter från samtliga MFI i alla valutor.

Källa: SCB (Riksbankens Finansmarknadsstatistik)

3.2 Företag kunde låna trots oförändrad eller något högre kreditrisk

Ett sätt att undersöka om det finns tecken på att MFI blev stramare i sin kreditgivning och ställde högre krav på låntagarna är att se om den genomsnittliga kreditrisken vid nya lån minskade under pandemin. Som ett mått på kreditrisk används här sannolikhet för fallissemang (det så kallade PD-talet). Sannolikhet för fallissemang bedöms av långivaren och avser risk för att låntagaren får betalningssvårigheter inom ett år.

Sammanställningen visar att kreditrisken vid nya och utökade lån, under både den första och den andra fasen, generellt var högre än innan pandemin. Under senare delen av 2021 skedde dock en minskning för samtliga storlekkategorier, se diagram 9. Att kreditrisken vid nya lån var högre under större delen av pandemin indikerar att MFI inte stramade åt sin kreditgivning utan tvärtom godtog en något högre kreditrisk än innan pandemin när de beviljade nya lån. En möjlig förklaring skulle kunna vara att kreditrisken ökade något för de flesta företag på grund av pandemin men att den fortfarande låg inom ramen för bankernas godkännandekriterier. Man skulle även kunna tänka sig att bankerna var villiga att acceptera högre kreditrisker på grund av de garantier Riksgälden tillhandahöll via företagsakuten. Dessa utnyttjades dock i ganska liten utsträckning, under hela pandemin beviljades 764 lån inom ramen för företagsakuten med ett lånebelopp på sammanlagt 2,7 mdkr, varav 1,9 mdkr omfattades av Riksgäldens garantier¹⁸.

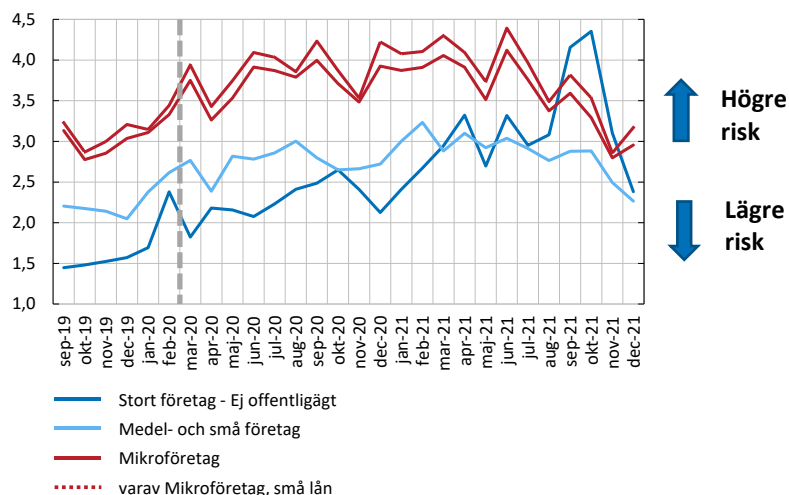
För större företag skedde en minskning av kreditrisken i början av pandemin, denna ökade dock sedan succesivt och låg fram till slutet av 2021 betydligt högre än innan pandemin. I december 2021 föll kreditrisken tillbaka till samma nivå som innan pande-

¹⁸ Företagsakuten var en stödåtgärd där Riksgälden lämnade kreditgarantier för upp till 70 % av lånebeloppet när deltagande MFI lånade ut till företag. [Företagsakuten – garantiprogram för företag - Riksgälden.se \(riksdagen.se\)](https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lag/dokumentlagstifning/foretagsakuten-garantiprogram-for-foretag-riksgalden-se)

min. För mikroföretagen ökade kreditrisken vid pandemins utbrott och låg sedan relativt oförändrad på samma nivå under första och andra fasen, under andra halvåret 2021 minskade den dock. Med andra ord har MFI under större delen av pandemin ställt lika höga krav på mikroföretagens kreditrisk för att få nya lån, men för de stora företagen blev man under pandemin allt mindre restriktiv fram tills hösten 2021.

Diagram 9. Kreditrisk för nya lån

Sannolikhet för fallissemang i procent

Anm. Medelvärde (oviktat) av sannolikhet för fallissemang (PD-tal) för företag som tagit nya eller utökat sina lån under perioden. Nya lån till företag med konstaterade fallissemang (PD-tal på 100 %) står för under en procent av lånebeloppen och är exkluderade här, liksom lån under 25 000 kronor. Med små lån avses att företagets totala lån inte överstigit en miljon kronor det senaste året.

Källa: Riksbanken (KRITA)

3.3 Mikroföretagen ökade sina lån mest

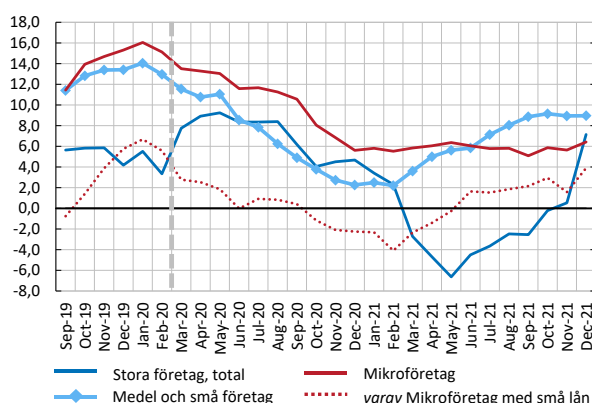
Ofta finns det, på goda grunder, en oro hos både företag och beslutsfattare för att små låntagare ska ha svårt att få lån i oroliga tider. Anledningen är att det generellt är mer riskfyllt att låna ut till dessa jämfört med stora företag. Skillnaden i risk syns i den nivåskillnad för kreditrisk mellan olika företagsstorlekar som gäller de flesta perioder i diagram 9. En nedbrytning på företagsstorlek visar dock att mikroföretagen hade högst lånetillväxt, jämfört med övriga storlekkategorier, från pandemins start och fram till juni 2021, se diagram 10. Ökningen för mikroföretagen skedde dock utifrån en betydligt lägre lånevolym jämfört med lånevolymen för de stora företagen (se diagram 1). Medan de stora företagens utveckling påverkades mycket av att ett fåtal företag i gruppen tog stora lån, påverkades mikroföretagens låneutveckling mer av vad majoriteten av företag i gruppen gjorde.

Både mikroföretagen och de små och medelstora företagen hade en avtagande lånetillväxt redan från pandemins inledning och fram till slutet av 2020, medan de stora företagens lånetillväxt ökade i början av pandemin för att sedan avta. Inom gruppen

mikroföretag syns även en nivåskillnad för företag med små lån (lån på högst en miljon kronor det senaste året), där deras lånetillväxt låg på en lägre nivå både före och under pandemin, även om lånetillväxten började närma sig den för samtliga mikroföretag i slutet av 2021. Sannolikt är det så att de minsta mikroföretagen i stor utsträckning tar små lån. Den lägre, och under vissa perioder negativa, nivån på lånetillväxt kan därmed indikera att de allra minsta företagen hade svårare än andra företag att få lån under pandemin. Alternativt att de valde att inte ta lån i större utsträckning än andra företag.

Diagram 10. Utlåning från MFI per företagsstorlek

Årlig tillväxttakt i procent

Anm. Storleksindelningen baseras på EU-kommissionens rekommendation (2003/361/EG), där kombinationen antal anställda, omsättning och tillgångar, på koncernnivå, avgör storleksklassificeringen. Med små lån avses att företagets totala lån inte överstigit en miljon kronor det senaste året.

Källa: Riksbanken (KRITA)

Enligt branschorganisationen Sinf fick små företag acceptera längre betaltider från kunder och större företag under pandemin, vilket påverkade deras likviditet.¹⁹ Det kan vara en tänkbar förklaring till att deras behov av krediter fortsatte att vara högt under pandemin, trots att investeringsviljan sannolikt var lägre än normalt. Behovet av extern finansiering ökade dessutom för många branscher på grund av att intäkterna gick ned som en följd av minskad efterfrågan. Kanske något överraskande startades det också många nya företag under pandemin, som kan tänkas ha haft behov av finansiering. 2020 startades 38 000 nya företag, vilket kan jämföras med 32 000 företag 2019.²⁰

Det var framför allt mikroföretagens lån med löptider på upp till ett år som ökade under pandemin, lån med längre löptider minskade däremot något, se diagram 11. Under pandemin ökade ränteskillnaden mellan långa och korta lån på grund av att rän-

¹⁹ www.sinf.se, "Storbolagens bonusar irriterar underleverantörerna" (24 maj 2021) ([Storbolagens bonusar irriterar underleverantörerna - Sinf](#)), "Rädda SME-företagen - Storföretagen måste betala sina fakturor i tid" (25 mars 2020) ([Rädda SME-företagen - Storföretagen måste betala sina fakturor i tid - Sinf](#))

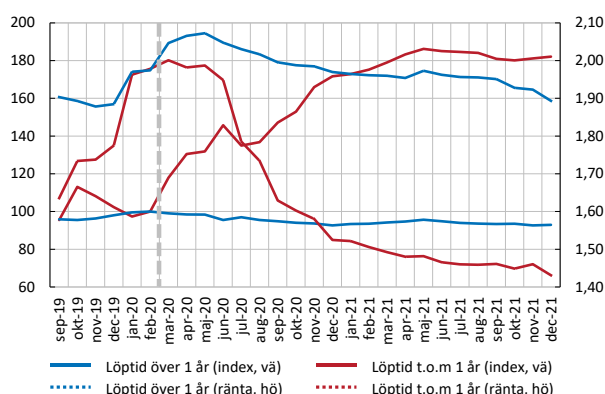
²⁰ Tillväxtanalys "Nystartade företag" ([Nystartade företag - Tillväxtanalys \(tillvaxtanalys.se\)](#)). Uppgifterna avser aktieföretag och handels- och kommanditbolag.

tan på korta lån sjönk, medan räntan på långa lån var relativt oförändrad. Att mikrofföretagen tog mer korta lån skulle kunna vara ett tecken på att bankerna blev mer restriktiva med att bevilja längre lån men sannolikt är det snarare den mer fördelaktiga räntan för korta lån som gjorde att mikrofföretagen valde dessa. Som nämns ovan hade företagen troligtvis också i första hand behov av kortare lån på grund av en ansträngd likviditetssituation, snarare än att man planerade långsiktiga investeringar.

Diagram 11. Mikrofföretagens lån och ränta per löptid

Index, februari 2020 = 100 (vänster axel) respektive procent (höger axel)

Anm. Ränta på utestående lån. Löptid avser tid från lånet ges tills det ska återbetalas och inte räntebindningstid. Omkring 11 procent av lånen sett till belopp saknar löptid. Lån med över 1 års löptid utgör i snitt 75 procent av lånen sett till belopp.

Källa: Riksbanken (KRITA)

Låneutvecklingen för mikrofföretagen skiljde sig även åt mellan olika branscher. Inom främst bygg- och bostadsfastighetsbranschen ökade lånevolymen medan den minskade för handel och övriga tjänster. Övriga branscher hade endast mindre förändringar.

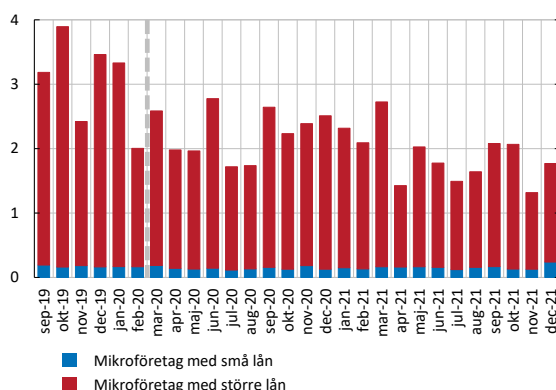
3.4 Nybildade mikrofföretag fick lån

Även om lånen ökade till mikrofföretagen skulle det kunna vara så att det främst var befintliga låntagare som kunde utöka sina lån och att nya låntagare inte fick låna. Sett över hela pandemin visar dock statistiken att mikrofföretag som var nya låntagare i samma utsträckning som tidigare fick lån utan större påslag på räntan.

Även nyligen bildade företag kunde få lån under pandemin. Lån till nybildade företag minskade dock en del under pandemin, se diagram 12. Framför allt var det lån till nya mikrofföretag med lån över en miljon kronor som minskade. Även för de med små lån skedde en viss minskning, men dessa har ändå kunnat låna under pandemin i ungefär samma utsträckning som tidigare.

Diagram 12. Utlåning till nybildade mikroföretag

Miljarder kronor

Anm. Företag som tagit nya eller utökat lån. Nybildade företag avser företag som registrerats för högst 12 månader sedan. Det är därmed inte samma företag i början och slutet av tidsperioden i diagrammet. Med små lån avses att företagets totala lån inte överstigit en miljon kronor det senaste året, även om dessa sett till lånevolymer utgör en mindre del står de för omkring 60 % av antalet mikroföretag med utestående lån.

Källa: Riksbanken (KRITA)

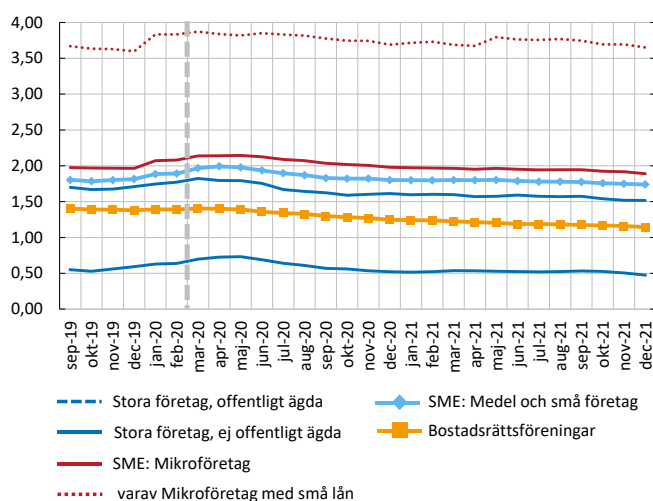
3.5 Stabila låneräntor

En åtstramning av lånevillkoren från MFI skulle främst ses i statistiken i form av höjda räntor och/eller minskade lånevolymer. Som framgår av tidigare avsnitt så syns ingen nedgång i lånevolymer som kan kopplas till åtstramning. Generellt gäller att stora företag och särskilt de offentligt ägda företagen samt bostadsrättsföreningar möter lägst räntor på sina lån medan mikroföretagen får betala en högre ränta. Räntorna för mikroföretagen skiljer sig även åt inom gruppen, där de med små lån får betala högst ränta. Detta är i huvudsak kopplat till den risk bankerna bedömer att de tar när de lånar ut till de olika företagen.

Räntenivåerna för alla storleksklasser har varit tämligen stabila sedan pandemin startade, se diagram 13. De företag som i företagsundersökningen uppgav att de hade svårt att få extern finansiering angav även att villkoren för lån försämrades och ledde till ökade kostnader för finansiering i inledningen av pandemin. I statistiken syns dock endast en mindre uppgång i räntor i början av pandemin för samtliga storleksklasser. I januari 2020 hade också reporäntan höjts från -0,25 procent till noll procent så uppgången i räntor behöver inte helt bero på pandemin. Möjligen kan det också vara så att ränteuppgången dämpades av att en del av de företag som möttes av stramare villkor i form av högre räntor valde att inte ta banklån utan istället finansierade sig på annat sätt.

Diagram 13. Ränta på lån från MFI per storleksklass

Viktad genomsnittlig ränta på utestående lån

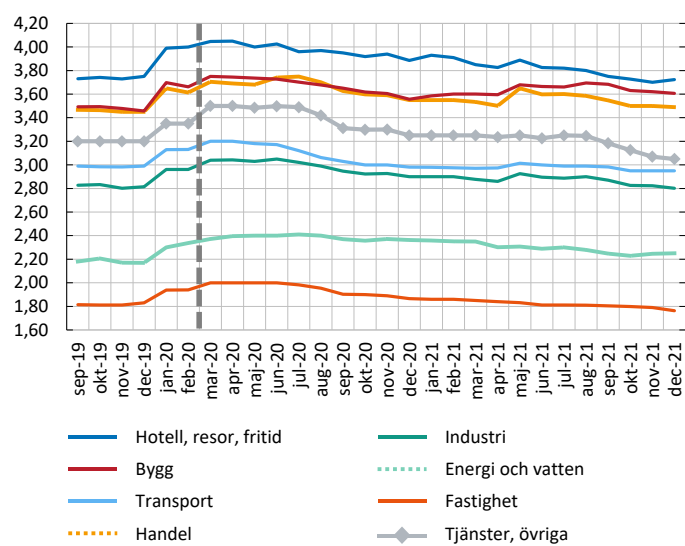
Anm. Storleksindelningen baseras på EU-kommissionens rekommendation (2003/361/EG), där kombinationen antal anställda, omsättning och tillgångar, på koncernnivå, avgör storleksklassificeringen. Med små lån avses att företagets totala lån inte överstigit en miljon kronor det senaste året.

Källa: Riksbanken (KRITA)

Den ränta företagen möter påverkas även av vilken bransch de tillhör eftersom olika branscher bedöms innebära olika hög risk för bankerna. Även om räntenivån skiljer sig åt mellan branscher var ränteutvecklingen under pandemin likartad för de flesta branscher, i inledningen av pandemin ökade räntorna något för att sedan gå ned. Både före och under pandemin var hotell, resor, fritid den bransch som hade högst medianränta, följt av bygg och handel, se diagram 14. Att hotell, resor, fritid drabbades hårt av pandemin avspeglas inte i någon större utsträckning i räntan, redan innan pandemin var deras ränta hög jämfört med andra branscher, och den ökning de mötte i början av pandemin var inte större än andra branschers. Sett till viktad genomsnittlig ränta hade hotell, resor, fritid inte heller den högsta räntan under pandemins första fas.

Diagram 14. Räknter per bransch

Medianräknta per f6retag f6r utestkndende lkn, procent

Anm. Medianen k r det mittersta v rdet om alla v rden sorteras i storleksordning. Lkn under 25 tusen kronor k r exkluderade dk mknnga korta checkrkningskrediter och kortkrediter har nollrknnta under en period. Alla f6retagsstorlekar exklusive bostadsr ktsf6reningar.

Kklla: Riksbanken (KRITA)

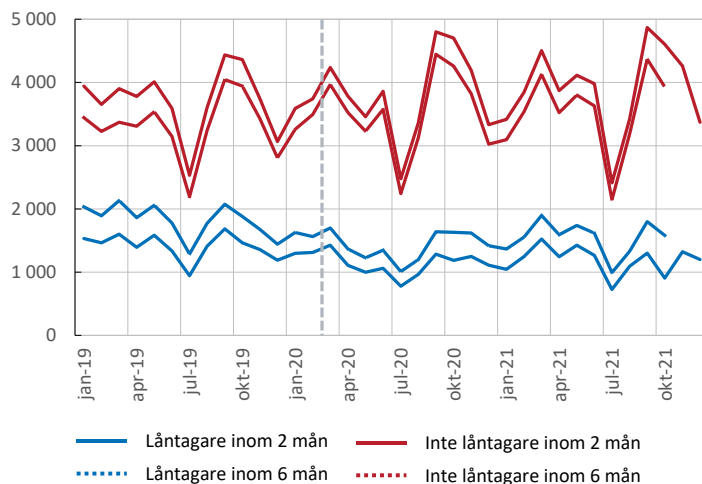
4 Närmast oförändrad efterfrågan på lån

Lånevolymer från MFI är ett resultat av både utbud och efterfrågan på krediter. Hitills har vi fokuserat på lånestatistiken och vad den säger om de lån som företagen faktiskt tog. Men det lånestatistiken inte visar är om det funnits en efterfrågan på lån som inte resulterat i beviljade lån.

När företag ansöker om lån från MFI görs en förfrågan om företaget hos ett kreditupplysningsföretag om bland annat företagets ekonomi. Om efterfrågan på lån från nya låntagare hade varit högre under pandemin än tidigare borde det därför ha resulterat i ett ökat antal förfrågningar. Uppgifter från kreditupplysningsföretaget UC visar dock att antalet förfrågningar för nya låntagare visserligen var något fler i inledningen av pandemin än motsvarande period föregående år, men att de i stort sett låg kvar på samma nivå som innan pandemin. Det indikerar att det var ungefär lika många företag under pandemin som innan, som ansökte om lån. Det som inte framgår här är dock om det var så att en del företag som behövde lån avstod från att ens ansöka eftersom de inte trodde att det fanns någon möjlighet att få ett lån beviljat.

I diagram 15 visas antal företag som inte var låntagare i KRITA månaden innan det gjordes en förfrågan på dem, uppdelat på de företag som efter en viss period har fått lån och de som inte tagit eller fått lån. Antalet företag som tog lån efter förfrågan låg på en något lägre nivå under pandemin jämfört med året innan vilket skulle kunna indikera att MFI gav avslag på fler låneansökningar. Men det skulle också kunna vara så att företagen som ansökte om lån valde att inte ta lån i högre utsträckning, antingen på grund av att man inte var nöjd med lånevillkoren eller att man valde att avstå av andra skäl, som till exempel en ökad osäkerhet om sin återbetalningsförmåga.

Diagram 15. Antal förfrågningar hos UC

Anm. Förfrågningar/kreditupplysningar på aktiebolag som gjorts hos kreditupplysningsföretaget UC av MFI. Vissa av dessa mindre MFI rapporterar inte till KRITA (de står tillsammans för cirka fem procent av MFI:s totala lånebelopp), som en följd av detta innehåller de röda linjerna (Inte låntagare) både företag som är befintliga och nya kunder hos dessa MFI och företag som inte fått krediter beviljade eller valt att inte låna hos något MFI. Definitionen av att ett företag inte var låntagare vid förfrågan är att företaget inte hade lån i KRITA månaden innan förfrågan.

Källor: UC och Riksbanken (KRITA)

Sannolikt har efterfrågan på lån även påverkats av de statliga stöd som funnits tillgängliga under pandemin. Framför allt möjligheten att få tillfälligt anstånd med inbetalning av skatt, moms och arbetsgivaravgifter, som var tillgängligt för alla företag. Denna möjlighet har utnyttjats av omkring 50 000 företag med omkring 47 mdkr i uppskjutna inbetalningar.²¹ Även om ränta och avgifter, motsvarande 3,1 procents ränta²², utgick på den uppskjutna skatten kan det ha varit ett alternativ till ökade lån för vissa företag.²³

Det är generellt svårt att bedöma i hur hög grad de statliga stöden har påverkat efterfrågan på lån. I en enkätundersökning²⁴ som Tillväxtanalys genomförde i samarbete med Svenskt Näringsliv 2020, framkom att 48 procent av företagen i undersökningen hade tagit del av någon stödåtgärd. Högst andel fanns i hotell- och restaurangbranschen där 86 procent av företagen tagit emot stöd. Av undersökningen framgick att

²¹ Skatteverket, "Nu går det att söka tillfälligt anstånd för ytterligare en redovisningsperiod", pressmeddelande 2021-04-22 ([Nu går det att söka tillfälligt anstånd för ytterligare en redovisningsperiod | Skatteverket](#))

²² Regeringen, "Sänkt ränta för uppskjutna skattebetalningar", pressmeddelande 2020-04-17 (<https://www.regeringen.se/pressmeddelanden/2020/04/sankt-ranta-for-uppskjutna-skattebetalningar/>)

²³ Under pandemin har även andra statliga stöd tillhandahållits, se Tillväxtanalys sammanställning av Statliga ekonomiska stöd i coronapandemin: [Styrmedelsmix i pandemin \(tillvaxtanalys.se\)](#). I appendix 1 redovisas en övergripande sammanställning av ett urval av stöden.

²⁴ Enkätundersökningen syftade till att kartlägga hur pandemin påverkat olika branscher och storleksklasser av företag samt vilka stöd de tagit del av och stödets effekter enligt företagen själva. Urvalsramen bestod av Svenskt Näringslivs företagarpanel och enkäten skickades ut till ett obundet slumpmässigt urval på 5 898 företag. Svar från 1 957 företag ingår i resultatet. [Självskattade effekter av företagsstöden under pandemins första år \(tillvaxtanalys.se\)](#)

den viktigaste faktorn för fördelningen av stöd var hur mycket omsättningen hade fallit, av företag som tappat mer än 50 procent av sin omsättning under 2020 hade drygt 90 procent tagit emot stöd.

De tre vanligaste stödformerna som använts av företagen i enkätundersökningen är det statliga stödet för korttidsarbete, omställningsstödet till företag med omsättnings-tapp samt anstånd med skatter och avgifter. Företag som tagit emot riktade stöd angav att det främst varit positivt för resultatet och att de inte behövt säga upp personal. Stöden innebar i viss mån även att företagen i undersökningen kunnat undgå betalningsproblem och nedläggning samt konkurs, det gällde framför allt mindre företag och företag i kontaktnära tjänstesektorer. Undersökningen tyder således på att företagen uppleve att de riktade stöden i olika omfattning hade effekt, och därmed minskade behovet av annan finansiering. Det är dock oklart i vilken utsträckning dessa företag skulle ha ansökt om lån om stödåtgärderna inte funnits.

5 Enkätundersökningar gav en mer pessimistisk bild

Den statistik som vi hittills redogjort för indikerar att de företag som ville, överlag kunde låna, men flera enkätundersökningar som ställt frågor om företagets finansiering gav till viss del en annan bild.

Även om resultaten från företagsundersökningen visade att många storföretag hade en god tillgång på finansiering framgick det även att det fanns ett stort behov av likviditet i flera branscher, framför allt i början av pandemin. Då företagets finansieringssituation är nära sammanlänkad med efterfrågeutvecklingen i ekonomin uppgavs som väntat att situationen var särskilt ansträngd för de branscher där efterfrågan minskade kraftigt under pandemin, till exempel besöksnäringen och konfektionshandeln. En del företag i utsatta branscher uppgav att de överlag hade svårare att få tillgång till extern finansiering och att finansieringsvillkoren inte var så gynnsamma. Flera sökte sig till de statliga lånegarantiprogrammen, men trots det uppgav en del företag att det var svårt att få banklån. En del löste finansieringen genom att skjuta på investeringar eller genom kapitaltillskott från ägare, och behövde således inte extern finansiering. Under hösten 2020 upplevde en del av de företag som tidigare uppgett att det var svårt att få lån från bankerna, att bankerna var något mer villiga att låna ut.

De större företagen och branschorganisationerna i företagsundersökningen uttryckte även en oro för att små företag skulle ha svårt att finansiera sig under pandemin.²⁵ Konjunkturinstitutets undersökning²⁶ visade också att de mindre företagen upplevde det som svårare än vanligt att finansiera sig, se diagram 16. Även större företag upplevde det som svårare än normalt att finansiera sig, men inte i lika stor utsträckning som de små företagen. De företag som upplevde att det var svårare att finansiera sig svarade även på vilka faktorer som låg bakom bedömningen.²⁷ Under inledningen av pandemin ökade framför allt andelen som angav att det berodde på andra faktorer, däremot minskade andelen som angav att det berodde på sämre möjligheter att få banklån. Andelen som uppgav att det berodde på högre upplåningskostnader för banklån var relativt oförändrad.

---

²⁵ Deltagarna i företagsundersökningen är generellt större företag och det finns därför inga förstahandsuppgifter i den om hur små företag upplevt sin situation under pandemin.

²⁶ Frågor avseende företagets möjligheter att finansiera verksamheten ställs till företagen i samband med Konjunkturinstitutets Konjunkturbarometern företag ([Konjunkturbarometern - Konjunkturinstitutet](#)), som består av ett urval på cirka 5 800 företag. Frågorna ställs månadsvis perioden november 2008-januari 2018 samt från april 2020 och framåt. Däremellan har frågorna ställts kvartalsvis.

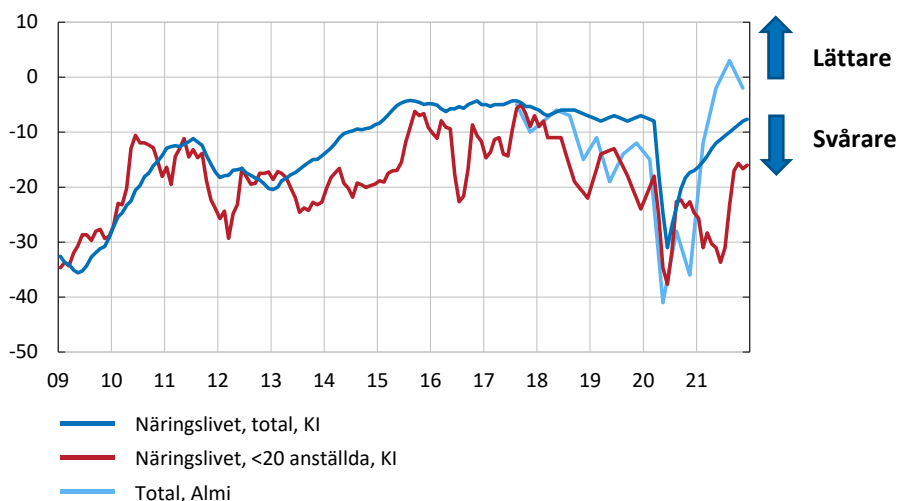
²⁷ Svartalternativ: Sämre möjligheter att finansiera med eget kapital, Sämre möjligheter att få banklån, Högre upplåningskostnader för banklån, Högre kostnader för finansiering genom företagsobligationer el. liknande, Andra faktorer.

Liknande resultat sågs i Almis undersökning, Låneindikatorn.²⁸ För andra kvartalet 2020 var det en större andel bankchefer som svarade att det var svårare för företagskunderna att få lån jämfört med tidigare kvartal. Även i kvartal tre och fyra 2020 var andelen större än tidigare år, se diagram 16.

Diagram 16. Företagens finansieringsvillkor

Nettotal

Anm. Serierna från konjunkturinstitutet visar huvudsakligen månadsdata, tre månaders glidande medelvärde. Frågan som ställs (KI): "Är det just nu svårare eller lättare att finansiera verksamheten än normalt?" Serien från Almis bankchefsundersökning avser kvartalsdata. Frågan som ställs (Almi): "Bedömer du att det för bankens företagskunder är enklare, svårare eller ingen skillnad att få lån jämfört med tidigare kvartal?"

Källor: Almi och Konjunkturinstitutet (KI)

Även branschorganisationen Företagarnas årliga enkät till sina medlemmar visade att det var svårare för mindre företag att få lån och att kraven på säkerhet ökade det senaste året. Av företagen hade 68 procent i undersökningen för 2021 angett att det var svårt att låna till investeringar det senaste året, medan det tidigare år varit omkring 55 procent. Företagen angav även att den ränta de betalade för befintliga lån ökade och att det var en anledning till att det var svårare att finansiera sig med lån. En stor del av företagen, 86 procent, hade finansierat investeringar med löpande intäkter och eget kapital och 48 procent hade aldrig tagit lån.²⁹

²⁸ Almis undersökning, låneindikatorn ([Låneindikatorn - almi](#)) baseras på telefonintervjuer med 100 bankkontorschefer och genomförs fyra gånger per år. Bankkontorens företagsutlåning går huvudsakligen till små och medelstora företag.

²⁹ Företagarna "Finansiering för återstart Företagarnas finansieringsrapport 2021" ([Företagarnas finansieringsrapport 2021 - Företagarna \(foretagarna.se\)](#)). Ca 300 företag har svarat på enkäten.

6 Slutsatser

De stora upp- och nedgångarna i MFI:s utlåning till företag som ägde rum under pandemin kan kopplas till ett begränsat antal stora företag. Företagen som stod för dessa förändringar hade i många fall tillgång till värdepappersmarknaden och hade därigenom en flexibilitet i sin finansiering under pandemin. De ökade banklånen för dessa företag i början av pandemin berodde delvis på tillfälliga problem med marknadsfinansieringen. På motsvarande sätt var en anledning till nedgången av lån efter sommaren 2020 att marknaderna åter fungerade väl och att man då återgick till en större andel marknadsfinansiering. En annan förklaring till nedgången i lån var att det började gå bättre för många storföretag. Under våren 2021 upplevde många en stark efterfrågeökning vilket ledde till ett gott kassaflöde och minskat behov av extern finansiering. När det gäller uppgången i början pandemin kan en delförklaring vara att vissa företag med erfarenheter från finanskrisen valde att bygga upp en extra buffert. Detta ifall det skulle uppstå en liknande situation som vid finanskrisens utbrott, där det under en period var svårt att få tillgång till den finansiering som företagen behövde.

För övriga företag som helhet syns en relativt jämn uppåtgående trend i lånevolymen under pandemin. Trots farhågor om att mindre företag skulle ha svårt att få lån hade dessa en relativt hög lånetillväxt under stora delar av pandemin. Lånetillväxten för mindre företag minskade dock under 2020 och det finns även skillnader bland dessa, där de med små lån hade en negativ lånetillväxt under hösten och vintern 2020. Också nybildade mindre företag kunde låna under pandemin, även om lånevolymen var lägre än innan pandemin.

Sammantaget kan det konstateras att statistiken inte indikerar att det förekommit någon generell kreditåstramning under pandemin. Utlåningsräntorna gick upp något i början av pandemin men var annars stabila, även för mindre företag och för olika branscher. De stora företagen hade möjlighet att öka sina lån kraftigt när de hade behov av det samtidigt som mindre företag som helhet hade en relativt hög lånetillväxt. Däremot hade mindre företag med små lån en låg eller negativ lånetillväxt. Med antagandet om att de allra minsta företagen i huvudsak tar små lån kan detta vara en indikation på att dessa har haft svårt att få lån.

Att andelen kreditupplysningar som resulterat i faktiska lån blev något lägre under pandemin skulle kunna vara en indikation på stramare kreditgivning. Att nya lån under större delen av pandemin inte hade en lägre kreditrisk än innan pandemin talar dock emot detta.

Samtidigt som statistiken inte pekar på någon dramatik i utvecklingen av lån till företag tecknar svaren från företagsundersökningen och andra enkätundersökningar en något mer pessimistisk bild. Många företag och bankkontorschefer angav att man upplevde att det var svårare än vanligt för företagen att få lån och att finansieringsvillkoren var stramare än vanligt, framför allt under våren 2020. Enligt svaren var det små företag som upplevde detta i störst utsträckning, vilket i viss mån speglas i statistiken när det gäller mindre företag med små lån. Enkätsvaren tyder på att efterfrågan på lån var större än de lån som faktiskt beviljades, vilket inte fångas av statistiken

som bara inkluderar de företag som beviljats lån. Dock visar uppgifter om antalet kreditupplysningar att dessa inte ökade i någon nämnvärd utsträckning under pandemin. Det indikerar att ungefär lika många som innan pandemin ansökte om lån. Sannolikt valde en del företag som hade behov av extern finansiering att inte ansöka om lån. En möjlig förklaring till det kan vara att man inte ville öka sin skuldsättning i ett läge med osäkra intäkter. Andra möjliga förklaringar kan vara att man inte trodde att det fanns någon möjlighet att få ett lån beviljat, eller att lånet skulle beviljas med en högre ränta än man var beredd att betala. Företagsundersökningen vittnar om att vissa företag som hade möjlighet valde andra vägar för att finansiera sig, till exempel via ägar-tillskott.

Sannolikt spelade även de olika statliga stöden en roll och bidrog till att minska behovet av lån. Framför allt möjligheten att få anstånd med inbetalning av skatter och avgifter kan av företagen ha setts som ett mer lättåtkomligt finansieringsalternativ än lån. Riksbanken och Riksgälden gav stöd i syfte att upprätthålla utlåningen till företag under pandemin. Det är svårt att mäta i hur hög grad de olika statliga stöden har påverkat låneutvecklingen, men kreditförsörjningen förefaller överlag ha fungerat stabilt under pandemin.

APPENDIX – Ett urval av statliga stödåtgärder till företag under pandemin

Tabell 1. Ett urval av statliga stödåtgärder till företag under pandemin

Stödåtgärd	Antal beviljade ansökningar	Utnyttjat belopp, mdkr
Stöd för korttidsarbete, staten stod för en del av kostnaden vid minskad arbetstid (korttidspermittering) ³⁰	115 000	41
Omställningsstöd, för företag vars omsättning kraftigt minskade pga. pandemin ³¹		16
Tillfälligt anstånd med inbetalning av skatt, moms och arbetsgivaravgifter ³²	109 000	101
Företagsakuten, statliga garantier från Riksgälden för banklån (beloppet avser det beviljade lånebeloppet, beloppet inom parentes avser det garanterade beloppet (upp till 70% av lånet)) ³³	764	2,7 (1,9)
Program för lån till banker för att stödja företagsutlåning, Riksbanken ³⁴		165

³⁰ [Statistik om korttidsarbete - Tillväxtverket \(tillvaxtverket.se\)](#)

³¹ [April 2022 - Månadsutfall för statens budget - Ekonomistyrningsverket \(esv.se\)](#)

³² [Moms \(statistik\) | Skatteverket](#)

³³ [Företagsakuten – garantiprogram för företag - Riksgälden.se \(riksgalden.se\)](#)

³⁴ [Lån till banker för att stödja företagsutlåning* | Sveriges Riksbank](#)

SVERIGES RIKSBANK

Tel 08 - 787 00 00

registratorn@riksbank.se

www.riksbank.se

PRODUKTION SVERIGES RIKSBANK)